

פרשת חקת תשס"ח
על מות אהרן כהן גדול

במדבר פרק כ

רש"י
(כה) **קח את אהרן** - בדברי נחומים. אמור לו אשריך שתראה כתרך נתון לבנד מה שאין אני זכאי לכך:
(כו) **את בגדיו** - את בגדי כהונה גדולה הלבישהו והפשיטם מעליו לתתם על בנו בפניו. אמר לו הכנס למערה, ונכנס. ראה מטה מוצעת ונר דלוק. אמר לו עלה למטה, ועלה. פשוט ידיך, ופשט. קמוץ פיך, וקמוץ. עצום עיניך, ועצם. מיד חמד משה לאותה מיתה, וזהו שנאמר לו (דברים לב, ג) כאשר מת אהרן אחיך, מיתה שנתאוית לה:
(כז) **ויעש משה** - אף על פי שהדבר קשה לו לא עכב:

במדבר רבה (וילנא) פרשה יט

(יט) קח את אהרן והפשט אמר לו הקב"ה הרי את מנחמו שהוא מוריש כתר לבניו מה שאין אתה מוריש לבניך, ויפשט משה את אהרן את בגדיו וילבישם והלא אם יצא כהן גדול בבגדי כהונה חוץ מהר הבית סופג את הארבעים שהם צמר ופשתים אלא להודיעך שבלשון שקרבו לכהונה ואמר לו קח את אהרן בו בלשון אמר לו לעלות ההר, ויעש משה כאשר צוה ה' ללמדך שאע"פ שאמר לו גזרה רעה על אהרן לא עיכב.
(כ) ויראו כל העדה כי גוע אהרן כיון שירדו משה ואלעזר מן ההר נתקבצו כל הקהל עליהם ואמרו להם היכן אהרן אמרו להם מת אמרו היאך מלאך המות יכול לפגוע בו אדם שעמד במלאך המות ועצרו דכתיב (במדבר יז) ויעמד בין המתים ובין החיים אם אתם מביאין אותו מוטב אם לאו נסקל אתכם, באותה שעה עמד משה בתפלה ואמר רבשי"ע הוציאנו מן החמד מיד פתח הקב"ה את המערה והראהו להם שנאי ויראו כל העדה כי גוע אהרן.

דברים פרק י' וסוף

רש"י
(ו) **ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה** - מה ענין זה לכאן. ועוד, וכי מבארות בני יעקן נסעו למוסרה, והלא ממוסרות באו לבני יעקן, שנאמר (במדבר לג, לא) ויסעו ממוסרות וגו'. ועוד, שם מת אהרן, והלא בהר ההר מת, צא וחשוב ותמצא שמונה מסעות ממוסרה להר ההר, אלא אף זו מן התוכחה, ועוד זאת עשיתם כשמת אהרן בהר ההר לסוף ארבעים שנה ונסתלקו ענני כבוד יראתם לכם ממלחמת מלך ערד ונתתם ראש לחזור למצרים, וחזרתם לאחורכם שמונה מסעות עד בני יעקן ומשם למוסרה, שם נלחמו בכס בני לוי והרגו מכם ואתם מהם, עד שהחזירו אתכם בדרך חזרתכם, ומשם חזרתם הגדגדה הוא חור הגדגד:

**Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by
Dr. Bernard & Robin Cohen
Milwaukee**

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for the free 14-day trial of
Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

רמב"ן דברים פרק י' פסוק י

- (ו) ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה - מה ענין זה לכאן. ועוד וכי מבארות בני יעקן נסעו למוסרה, והלא ממוסרה באו לבני יעקן שנאמר (במדבר לג לא) ויסעו ממוסרות ויחנו
- 5 בבני יעקן. ועוד שם מת אהרן - והלא בהר ההר מת, צא וחשוב ותמצא שמונה מסעות ממוסרות להר ההר. אלא אף זו מן התוכחות, ועוד זאת עשיתם, כשמת אהרן בהר ההר בסוף ארבעים שנה ונסתלקו ענני הכבוד יראתם לכם ממלחמת מלך ערד ונתתם ראש לחזור למצרים וחזרתם לאחוריים שמונה מסעות עד בני יעקן ומשם למוסרה, שם נלחמו בכם בני לוי והרגו מכם ואתם מהם עד שהחזירו אתכם לדרך, ומשם חזרתם הגדגדה הוא חור הגדגד
- 15 ומן הגדגד למוסרה, ובמוסרה עשיתם אבל גדול על מיתתו של אהרן שגרמה לכם זאת ונדמה לכם כאלו הוא מת שם. וסמך משה תוכחה זו לשבירת הלוחות, לומר שקשה מיתתן של צדיקים לפני הקדוש ברוך הוא כיום שנשתברו הלוחות, ולהודיעך שקשה לו מה שאמרו "נתנה ראש" לפרוש ממנו, כיום שעשו את העגל. בעת ההיא הבדיל ה' את שבת הלוי - מוסב לענין הראשון, בעת ההיא - בשנה הראשונה שיצאתם ממצרים וטעיתם בעגל
- 25 ובני לוי לא טעו הבדילים המקום מכם, וסמך זה לחזרת בני יעקן לומר שאף בזה לא טעו בה בני לוי אלא עמדו באמונתם, כל זה לשון רבינו שלמה מדברי אגדה (ירושלמי יומא פ"א ה"א): והוצרך רבי אברהם לומר בדרך הפשט כי
- 30 בארות בני יעקן איננו בני יעקן ומוסרה איננו מוסרות, אבל קדש נקרא בארות בני יעקן, ושם (במדבר) [מדבר] הר ההר מוסרה, משם נסעו הגדגדה - איננו חר הגדגד, רק הוא שם כלל לצלמונה ופונון ואובות, ויטבתה הוא
- 35 המקום הנקרא בארה (במדבר כא טז), וזה טעם ארץ נחלי מים - וידבק "ומן הגדגדה יטבתה" עם "ויכהן אלעזר", כי שם ביטבתה כהן אלעזר בכהונה גדולה והקריב קרבנות. וכל אלה דברי רוח, כי איך יתכן שכל
- 40 המקומות האלה הרבים שיהיו כולם מקומות חדשים שלא נזכרו במסעות. ועוד שמנהג הכתוב בכל מקום לשנות מעט בהזכירו
- השמות פעמים בין בשם מקום בין בשם אדם, וכל שכן בכאן שהם שוים, כי מוסרה ומוסרות 45 איננו שנוי והפרש, וכן חר הגדגד והגדגדה שם אחד, ויטבתה שוה לגמרי. ועוד כי בהר ההר כהן אלעזר כשמת אביו כאשר הלבישו הבגדים, כי מיד היה מרובה בבגדים, וזה משפט הכהנים הגדולים אפילו לדורות:
- 50 והנראה בעיני כי הר ההר גדול שבהרים וארוך פרסאות רבות. ושמו מוכיח, כי הוא יקרא "הר" ויאמרו לו "ההר" לגודלו וארכו, וכך אמרו רבותינו (במדבר"ר יט טז) שהיה הר על גבי הר. והיה סוף ההר עד גבול ארץ אדום
- 55 וראשו קרוב לחשמונה, והיו במישור אשר לפני הר ההר ערים או מקומות הנקראים מוסרות ובני יעקן וחור הגדגד ויטבתה ועברונה ועציון גבר וקדש, ואלו המקומות אין ביניהם מרחק רב, כי המחנה הגדול הוא ביום אחד מהלכים 60 כמו פרסה או פחות מכאן:
- ונסעו מקדש ויחנו בהר ההר שנכנסו בו במקום שפל אשר היה ברגלי ההר, ואז צוה ה' למשה (במדבר כ כה) והעל אותם הר ההר, שיעלה למעלה אל ראשו הוא תחלת ההר, והנה עלו
- 65 אל ראשו של הר והגיעו כנגד מוסרות ומת אהרן שם, והוא שנאמר (שם פסוק כח) וימת אהרן שם בראש ההר, והנה מיתתו במוסרה. ואפשר שהיו המקומות האלה בשם נחשבים בהר עצמו, ויקרא ראש ההר וכנגדו במישור
- 70 מוסרות, ושם כל אחד מוסרה, שיאמרו מוסרה אשר בהר ומוסרה אשר בשפלה:
- והיו במקום הנקרא חשמונה בארות בשדה יקראו אותן בארות בני יעקן, כי אנשי בני יעקן באים שם להשקות צאנם והם עשאוים כי שם מצאו מים חיים. ומשם נסעו למוסרה, ומשם 75 נסעו למוסרות, ויסעו ממוסרות ויחנו בבני יעקן, שהמקום ההוא זה שמו. וספר הכתוב משם נסעו הגדגדה ומן הגדגדה יטבתה ארץ נחלי מים - להודיע שעמדו שם ימים בעבור
- 80 הנחלים. וקצר במסעיהם, שכבר באר אותם, אבל אמר כי משם ממוסרה נסעו אל הגדגדה ואל יטבתה שהיא כולה ארץ נחלי מים, כי מן גדגד ועד יטבתה כולה משקה:

דברים פרק י"ד פסוק י

וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגֵי בְּאֶרֶץ מִזְאֵב מוֹל בַּיַּת פְּעוֹר וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

רש"י

- (ו) ויקבר אותו - הקב"ה בכבודו. רבי ישמעאל אומר הוא קבר את עצמו, וזהו אחד משלשה אתין שהיה רבי ישמעאל דורש כן. כיוצא בו (במדבר ו, יג) ביום מלאת ימי נזרו יביא אותו, הוא מביא את עצמו. כיוצא בו (ויקרא כב, טז) והשיאו אותם עון אשמה, וכי אחרים משיאים אותם, אלא הם משיאים את עצמם: **מול בית פעור** - קברו היה מוכן שם מששת ימי בראשית לכפר על מעשה פעור, וזה אחד מן הדברים שנבראו בערב שבת בין השמשות:

במדבר פרק לג

(לז) וַיִּסְעוּ מִקֵּדֶשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהַר הַהָר בְּקֶצֶה אֶרֶץ אֲדוֹם: (לח) וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל הַר הַהָר עַל פִּי יִקְוֶן וַיִּמַּת שָׁם בְּשֵׁנַת הָאֲרְבָּעִים לְצִאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ: (לט) וַאֲהֲרֹן בֶּן שְׁלֹשׁ וָעֶשְׂרִים וּמָאתַיִם שָׁנָה בָּמָוֶתוֹ בְּהַר הַהָר:

רש"י(לח) **על פי ה'** - מלמד שמת בנשיקה:במדבר פרק כ

(א) וַיָּבֵאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מִדְּבַר צֹן בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיָּשֶׁב הָעָם בְּקֵדֶשׁ וַתָּמַת שָׁם מֶרְיָם וַתִּקְבְּרָן שָׁם: (ב) וְלֹא הָיָה מִיִּם לָעֵדָה וַיִּקְהָלוּ עַל מִשֶּׁה וַעַל אַהֲרֹן:

רש"י
(א) **כל העדה** - עדה השלמה, שכבר מתו מתו מדבר ואלו פרשו לחיים: **ותמת שם מרים** - למה נסמכה פרשת מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך מה קרבנות מכפרין אף מיתת צדיקים מכפרת: **ותמת שם מרים** - אף היא בנשיקה מתה

ומפני מה לא נאמר בה על פי ה', שאינו דרך כבוד של מעלה. ובאהרן נאמר על פי ה', באלה מסעי (במדבר לג, לח):

(ב) **ולא היה מים לעדה** - מכאן שכל ארבעים שנה היה להם הבאר בזכות מרים:

בראשית פרק מז

(כט) וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוֹת וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מְצָאתִי חַן וְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ שִׂים נָא יָדְךָ תַּחַת יָרְכִי וְעָשִׂיתָ עִמָּדִי חֶסֶד וָאֱמֶת אֵל נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרָיִם: (ל) וְשָׁכַבְתִּי עִם אָבִי וְנִשְׂאתָנִי מִמִּצְרַיִם וַיִּקְבְּרֵנִי בְּקִבְרֹתָם וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי אֶעֱשֶׂה כְּדָבָרְךָ: (לא) וַיֹּאמֶר הַשְּׂבֻעָה לִּי וַיִּשְׁבַּע לוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמֶּטָה:

רש"י
(כט) **ויקרבו ימי ישראל למות** - כל מי שנאמר בו קריבה למות לא הגיע לימי אבותיו. [יצחק חי מאה ושמונים ויעקב מאה ארבעים ושבע. בדוד נאמר קריבה, אביו חי ארבע מאות שנים והוא חי שבעים]: **ויקרא לבנו ליוסף** - למי שהיה יכולת בידו לעשות: **שים נא ירך** - והשבע: **חסד ואמת** - חסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת, שאינו מצפה לתשלום גמול: **אל נא תקברני**

במצרים - סופה להיות עפרה כנים (ומרחשין תחת גופי) ושאין מתי חוצה לארץ חיים אלא בצער גלגול מחילות, ושלא יעשוני מצרים עבודה זרה:

(ל) **ושכבתי עם אבותי** - וי"ו זו מחובר למעלה לתחילת המקרא (פסוק כט) שים נא ירך תחת ירכי והשבע לי, ואני סופי לשכב עם אבותי, ואתה תשאני ממצרים. ואין לומר ושכבתי עם אבותי, השכיבני עם אבותי במערה, שהרי כתיב אחריו ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם. ועוד, מצינו בכמה מקומות לשון שכובה עם אבותיו היא הגויעה, ולא הקבורה, כמו (מ"א ב י) וישכב דוד עם אבותיו, ואחר כך ויקבר בעיר דוד:

(לא) **וישתחו ישראל** - תעלא בעידניה סגיד ליה: **על ראש המטה** - הפך עצמו לצד השכינה, מכאן אמרו שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה. דבר אחר על ראש המטה, על שהיתה מטתו שלמה שאין בה רשע, שהרי יוסף מלך הוא, ועוד שנשבה לבין הגוים, והרי הוא עומד בצדקו:

במדבר פרק יז פסוק יג

וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֵר הַמִּגְפָּה:

רש"י

(יג) **ויעמוד בין המתים וגו'** - אחז את המלאך והעמידו על כרחו. א"ל המלאך הנח לי לעשות

שליחותי. א"ל משה צוני לעכב על ירך. א"ל אני שלוחו של מקום ואתה שלוחו של משה. א"ל אין משה אומר כלום מלבו אלא מפי הגבורה, אם אין אתה מאמין הרי הקב"ה ומשה אל פתח אהל מועד בא עמי ושאל. וזהו שנאמר וישב אהרן אל משה. דבר אחר למה בקטרת, לפי שהיו ישראל מליזין ומרננים אחר הקטרת לומר סם המות הוא, על ידו מתו נדב ואביהוא, על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש, אמר הקב"ה תראו שעוצר מגפה הוא, והחטא הוא הממית:

ילקוט שמעוני תורה פרשת חקת [רמז תשנט]

זה שאמר הכתוב יקר בעיני ה' המותה
 לחסידיו, אמר ליה הקב"ה למשה עשה טובה
 ואמור לו לאהרן על המיתה שאני בוש לומר
 לו, אמר ר' הונא בשם רבי תנחום בר חייה מה
 עשה משה השכים בשחרית והלך לו אצל אהרן
 התחיל קורא אהרן אחי ירד אצלו, א"ל מה
 ראית להשכים ולבא כאן היום, א"ל משה דבר
 מן התורה הייתי מהרהר בלילה ומתקשה לי
 הרבה לכך השכמתי ובאתי אצלך, א"ל ומהו
 הדבר, א"ל אני יודע מה היה הדבר, אלא אני
 יודע שבספר בראשית הוא, הבא אותו ונקרא
 בו, נטלו ספר בראשית וקראו בו כל פרשה
 ופרשה ועל כל אחת ואחת אמר יפה עשה ויפה
 ברא הקב"ה, וכיון שהגיעו לבריאת אדם אמר
 משה מה אומר לאדם שהביא מות לעולם, א"ל
 אהרן משה אחי לא תאמר בדבר הזה אין אנו
 מקבלין גזרת אלהים וכו' היאך נבראו אדם
 וחוה והיאך זכו ליי"ג חופות שנאמר בעדן גן
 אלהים היית והיאך אכל מן העץ ונאמר לו כי
 עפר אתה, א"ל לאחר כל השבח הזה כך וכך
 הגיעו, אמר ליה ואני ששלטתי במלאכי השרת
 ואתה שעצרת את המות לא סופנו לכך עוד
 כמה שנים יש לנו לחיות עוד כי א"ל קטנות הן
 היה יורד ויורד עד שהזכיר לו יום המות מיד
 הרגישו עצמותיו של אהרן גועו א"ל שמא
 בשבילי הוא הדבר א"ל הן, מיד ראו אותו
 ישראל שגרעה קומתו שנאמר ויראו כל העדה,
 א"ל אהרן לבי חלל בקרבי ואימות מות נפלו
 עלי א"ל מקובל עליך למות א"ל הן א"ל נעלה
 להר ההר, מיד עלו שלשתן לעיני כל ישראל
 משה ואהרן ואלעזר, אלו היו יודעין שהיה
 עולה למות לא היו ישראל מניחין אותו אלא

היו מבקשין עליו רחמים, אלא שהיו סבורין
 שמא הדבור קראו, כיון שעלו נפתחה להם
 מערה ומצאו שם מטה מעשה שמים והיה
 אהרן פושט כלי אחד ואלעזר לובשו וערפל
 חתולתו, א"ל משה אהרן אחי מה אתה רואה
 מרים מתה ואני ואתה נטפלנו בה ואתה מת
 ואתה רואה לי ואלעזר מטפלין בך ואני אם מת
 אני מי מטפל בי, א"ל הקב"ה חייך אני מטפל
 בך שנאמר ויקבר אותו בגי, מיד ירדה שכינה
 ונשקתו, א"ל הקב"ה צא מכאן כיון שיצאו
 נסתמה המערה ויורדין משה ואלעזר, וכל
 ישראל מביטין בהן שעלו שלשה ולא ירדו כי
 אם שנים, נחלקו לשלש כתות, אחת אומרת
 הרגו משה שהיה מתקנא בו, ואחת אומרת
 אלעזר הרגו שהיה מבקש לירש את הכהונה
 גדולה, ואחת אומרת דרך שמים מת, מה עשה
 הקב"ה רמז למלאכים ופתחו את המערה
 והוציאו ארונו של אהרן והיתה פורחת בשמים
 והמלאכים מקלסין לפניו וכל ישראל רואין
 אותו שנאמר ויראו כל העדה כי גוע אהרן, ומה
 היו מקלסין יבא שלום ינחו על משכבותם :
 ויראו כל העדה כי גוע אהרן, כיון שירדו משה
 ואלעזר מן ההר נתקבצו כל הקהל עליהם
 אמרו היכן אהרן, א"ל מת, אמר ליה היאך
 יכול מלאך המות לפגוע בו אדם שעמד במלאך
 המות ועצרו שנאמר ויעמד בין המתים ובין
 החיים ותעצר המגפה, א"ל אם אתם מביאין
 אותו מוטב ואם לאו אנו נסקל אתכם, באותה
 שעה עמד משה בתפלה ואמר רבשי"ע הוציאנו
 מן החשד, מיד פתח הקב"ה את המערה
 והראהו להם שנאמר ויראו כל העדה כי גוע
 אהרן.